

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Odbor bezpečnostní politiky

III

STRATEGIE ČESKÉ REPUBLIKY PRO BOJ PROTI TERORISMU

od r. 2013

PRAHA 2013

STRATEGIE ČESKÉ REPUBLIKY PRO BOJ PROTI TERORISMU od r. 2013

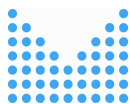
**OPATŘENÍ, ZAMĚŘENÁ NA MINIMALIZACI RIZIK A DOPADŮ
POTENCIÁLNÍCH TERORISTICKÝCH ÚTOKŮ NA ÚZEMÍ
ČESKÉ REPUBLIKY A PROTI ZÁJMŮM ČESKÉ REPUBLIKY V ZAHRANIČÍ**

PRAHA 2013

Jakékoli dotazy, vztahující se k dokumentu, rádi zodpovíme na e-mailové adrese „oak@mvcr.cz“.

OBSAH

- **Resumé.**
- **Úvod: Boj proti terorismu jako trvalá priorita České republiky.**
- **Základní principy boje proti terorismu.**
- Oblast č. 1: Zlepšení komunikace a spolupráce mezi subjekty, zapojenými do boje proti terorismu a zkvalitňování podmínek pro výkon jejich činnosti.
- Oblast č. 2: Ochrana obyvatelstva, kritické infrastruktury a jiných cílů, potenciálně zranitelných teroristickým útokem.
- Oblast č. 3: Bezpečnostní výzkum, vzdělávání a informování veřejnosti ve vztahu ke konkrétním aspektům boje proti terorismu.
- Oblast č. 4: Prevence radikalizace ve společnosti a boj proti rekrutování do teroristických struktur.
- Oblast č. 5: Legislativní a mezinárodně-smluvní otázky.
- **Závěr: Priority České republiky v oblasti boje proti terorismu.**

Resumé:

Předkládaný materiál vychází ze „Strategie boje proti terorismu pro léta 2010 – 2012“ a opírá se o principy „Bezpečnostní strategie České republiky“¹. Materiál v obecné rovině rovněž reflektuje zájmy a cíle vnitřní bezpečnosti Evropské unie.

„**Strategie České republiky pro boj proti terorismu od r. 2013**“ (dále jen Strategie) je koncipována jako dokument obecné povahy, který si klade za cíl seznámit čtenáře se základními principy boje proti terorismu v podmínkách České republiky, přiblížit jednotlivé oblasti, jichž se boj proti terorismu jako téma přímo dotýká, ale také nastínit aktuální slabiny bezpečnostního systému České republiky, které s touto oblastí souvisejí.

Obsahově Strategie postihuje pět stěžejních oblastí – spolupráci zainteresovaných subjektů, v boji proti terorismu, ochranu obyvatelstva a dalších potenciálních cílů, bezpečnostní výzkum a komunikaci s veřejností, prevenci radikalizace a rekrutování do teroristických skupin a nezbytný vhled do legislativního ukotvení problematiky boje proti terorismu. Tyto jednotlivé části jdou ruku v ruce a společně tvoří kompaktní celek, jehož cílem je postihnout problematiku ze všech úhlů pohledu.

Strategie je dokumentem, který je určen celému spektru veřejnosti České republiky. Zároveň je deklarací postoje ČR k problematice terorismu pro naše zahraniční partnery nejen napříč Evropskou unií, ale také všem státům světa dodržujícím a hájícím principy svobodné a demokratické společnosti, které odmítají terorismus jako prostředek k prosazení jakýchkoliv zájmů organizovaných skupin či jednotlivců. Strategie je plně v souladu s aktuální Bezpečnostní strategií ČR.

Při tvorbě Strategie se Ministerstvo vnitra spojilo s dalšími subjekty v České republice působícími v oblasti bezpečnosti. Tyto subjekty poskytly cenné poznatky, které byly využity při formulování klíčových tezí dokumentu.

Metody boje proti terorismu se neustále dynamicky vyvíjí, stejně jako modus operandi teroristů. Tomu musí odpovídat i charakter strategických dokumentů, které jsou v této oblasti zpracovávány. Je možné bez jakýchkoli pochyb prohlásit, že boj proti terorismu nebude nikdy zcela vítězně ukončen, neboť mnohdy dříve než „jeden zápas skončí“, začínají další. Tak nebude nikdy možné vytvořit ideální strategický dokument, který se touto oblastí zabývá a bude vždy třeba jeho tvorbu a implementaci přizpůsobovat aktuálním podmínkám.

Platnost dokumentu není časově vymezena. Předpokládá se, že doba platnosti bude několik let. Dokument bude aktualizován podle potřeby v závislosti na vývoji situace v oblasti boje proti terorismu, zásadních úpravách související legislativy nebo zásadních změnách realizovaných na úrovni Evropské unie a dalších mezinárodních subjektů (OSN, OBSE, Rada Evropy...).

¹ http://www.mzv.cz/file/699914/Bezpecnostni_strategie_CR_2011.pdf

ÚVOD: BOJ PROTI TERORISMU JAKO TRVALÁ PRIORITA ČESKÉ REPUBLIKY

Terorismus je fenoménem, který může zásadním způsobem oťřást kterýmkoli státem, včetně České republiky. **Útoky nebo pokusy o útoky, ke kterým v Evropě či jinde ve světě dochází, musí být pro Českou republiku varováním.**

Terorismus zůstává vedle organizovaného zločinu, extremismu, náboženských, národnostních a sociálních konfliktů, začleňování migrantů do většinové společnosti a hospodářských nebo ekologických rizik, jednou ze zásadních bezpečnostních výzev současného světa.

Hrozba terorismu jako metody násilného prosazování politických cílů či jiných cílů (např. náboženských, ekonomických, kriminálních...) je trvale vysoká. Charakteristickým rysem je existence nadnárodních sítí volně propojených skupin, které i bez jednotného velení sdílejí ideologii, cíle a plány k jejich naplnění, finanční zdroje a informace. Jsou schopny přímo ohrozit lidské životy a zdraví, ale také kritickou infrastrukturu.

V předchozích letech došlo ve světě k celé řadě uskutečněných nebo připravovaných teroristických útoků, které jsou stručně shrnuty na konci této kapitoly. V praxi se osvědčila široká mezinárodní spolupráce a sdílení informací o výsledcích vyšetřování teroristických aktů využitelných v oblasti prevence proti takovým činům.

Teroristické útoky², k nimž v posledních letech docházelo, dále zvýrazňují potřebu úsilí celého mezinárodního společenství v boji s touto hrozbou. V boji s globálními teroristickými sítěmi nepostačuje národní či regionální odpověď. Celosvětová spolupráce se tak stává otázkou životní důležitosti, zejména při snaze o eliminaci teroristických hrozeb ještě před hranicemi EU a ČR. Aktivní přístup České republiky k mezinárodní spolupráci v této oblasti je tak nejen výrazem solidarity s ostatními členy světového společenství, ale i **zásadním příspěvkem ke zvýšení bezpečnosti České republiky³.**

Za standardní rozměr ohrožení lze považovat **ohrožení kritické infrastruktury státu nebo perspektivu zneužití chemických, biologických, radioaktivních látek, jaderných materiálů a výbušnin** teroristy. Stejně tak je třeba vnímat prostor, který terorismu (propagandě, radikalizaci stoupenců extrémních ideologií a rekrutování osob do teroristických struktur) otevírají **moderní informační a komunikační technologie**. Popularita zneužití moderních technologií radikálními subjekty narůstá, protože se zde odráží jednoduchá rovnice „za málo peněz a s minimálním rizikem hodně škody“. Zároveň možnost provedení teroristického útoku přímo uvnitř kyberprostoru již není pouze vizí budoucnosti, ale stává se realitou.

Modus operandi teroristů se dynamicky mění⁴ a na tento vývoj je třeba adekvátně reagovat. Cílem teroristů je vždy zastrašit, případně potupit cílovou společnost s využitím značné pozornosti médií, která je jejich akcím vždy věnována a to zvolením atraktivního času (státní

² Teroristickým útokem se rozumí politicky motivované násilí, jehož cílem je (vedle přímých obětí a škod) vyvolání atmosféry strachu ve společnosti. Tento strach teroristé usilují zneužít k prosazování svých cílů, respektive k plnění svých požadavků.

³ Bezpečnostní strategie ČR řadí terorismus mezi přední hrozby.

⁴ Tento trend zachycuje např. studie „Global Trends 2030“ (http://www.dni.gov/files/documents/GlobalTrends_2030.pdf).

nebo náboženský svátek), místa (mediálně zajímavé místo), nebo cíle (představitelé státu či „domácích“ bezpečnostních složek, známí kritici terorismu, příslušníci mezinárodních vojenských misí, diplomaté zemí protiteroristické koalice apod.) teroristického útoku. Situaci je třeba za využití zahraničních zkušeností trvale vyhodnocovat a aktivitu soustředit zejména do oblasti **prevence**. Je ale nezbytné dbát také na to, aby se prevence nestala kontraproduktivním činitelem, a to ve smyslu veřejného odhalování slabin v bezpečnostním systému.

Výzvou dneška je téma ochrany tzv. měkkých cílů, kterými jsou obecně všechna místa s velkou koncentrací osob (hypermarkety, kulturní a sportovní akce, turistické destinace, dopravní uzly, hromadné dopravní prostředky, židovská centra nebo židovské památky atd.). Nelze však opomíjet ani cíle jako jsou zahraniční mise, na kterých se podílejí příslušníci armády ČR, jaderné elektrárny, letecká doprava včetně letišť a všechny objekty nezbytné pro chod státu.

V celosvětovém měřítku je stále aktuálnější fenomén tzv. „**lone-wolves**“⁵, mimo jiné v souvislosti s rozvojem komunikačních technologií. Moderní komunikační technologie nejsou samy o sobě novým rizikem, tím je především jejich zneužívání závadovými skupinami a jednotlivci, v této souvislosti např. napojenými na teroristické sítě.

Relativně mladým fenoménem je přesun těžiště teroristických aktivit do států, které až doposud nepatřily do skupiny primárních cílů. Díky své mezinárodní pozici a postavení by se takovým státem mohla stát i ČR.

Nezbytností je prohloubení všestranné **spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem**. To se týká nejen provozů, které nakládají s nebezpečnými (zejména chemickými) látkami, ale také subjektů, které by se mohly stát cílem teroristického útoku nebo výhrůžek takovým útokem (hotely, hypermarkety, restaurace, sportovní či kulturní zařízení, dopravní uzly, hromadné dopravní prostředky apod.). S těmito subjekty musí celostátní či regionální bezpečnostní složky vytvořit trvale použitelné komunikační kanály pro případ ohrožení. Role soukromých subjektů musí být jasně definována a legislativně ukotvena. Z tohoto pohledu je v současné době nezbytné dopracování a schválení zákona o Soukromých bezpečnostních službách.

Protiteroristické úsilí České republiky jde ruku v ruce s **úsilím na úrovni Evropské unie a NATO**. Přitom využívá i klíčové unijní dokumenty, jako Evropská protiteroristická strategie a s ní spojený Akční plán Evropské unie pro boj s terorismem, Sankční seznamy EU vytvářené v souvislosti se sankcemi proti financování terorismu, Strategie boje proti radikalizaci a rekrutování a Akční plán Evropské unie pro boj s radikalizací a rekrutováním, Akční plán na posílení bezpečnosti výbušnin, Akční plán k tématu chemických, biologických, radiologických látek a nukleárních materiálů, pravidelná půlroční zpráva protiteroristického koordinátora Evropské unie aj.

V této souvislosti nelze opomíjet ani aktivity v rámci Organizace spojených národů (OSN), zejména implementaci Globální strategie boje proti terorismu OSN z roku 2006 a spolupráci České republiky s protiteroristickými orgány OSN⁶.

Česká republika implementuje **Stockholmský program** pro oblast svobody, bezpečnosti a práva ve službách občanů (2010 – 2014), který upravuje rovněž otázky boje proti terorismu. Evropská komise vytvořila ke Stockholmskému programu Akční plán, který definuje jasné

⁵ „Lone Wolves“ (osamělí vlci nebo také osamělí aktéři) – jedná se o teroristy jednotlivce, kteří jednájí izolovaně od teroristických organizací nebo teroristických asociací. Tito sólo teroristé provádí útoky samostatně bez jiných, ale jsou rozsáhlejšími teroristickými uskupeními mnohdy aktivně podporováni.

⁶ Protiteroristický výbor Rady bezpečnosti OSN /CTC/ při implementaci rezoluce Rady bezpečnosti OSN 1373 (2001), Výbor Rady bezpečnosti OSN 1267 pro implementaci sankcí vůči Al-Kaidě a Talibanu a Counter-Terrorism Implementation Task-force.

kroky vedoucí k jeho naplnění. Česká republika se snaží postupně dosáhnout cílů definovaných v Akčním plánu.

Mezi členskými státy Unie existují značné rozdíly, jak v míře případného ohrožení, tak ve fungování bezpečnostních systémů. Zejména od států, které s terorismem dlouhodobě a úspěšně bojují, se Česká republika chce co nejvíce inspirovat a následně do českého bezpečnostního systému aplikovat metody, které budou po zhodnocení veškerých faktorů účelné a použitelné v našich podmínkách. Milníkem v posunutí hranice směrem k možnému provedení teroristického útoku v zemích nové desítky EU byl incident, který se odehrál 18. července 2012 v bulharském Burgasu⁷.

Česká republika, v souladu se svými spojeneckými závazky, trvale sleduje a vyhodnocuje dynamicky se vyvíjející mezinárodně-politickou situaci s cílem hledat cesty, jak podle svých možností podpořit mezinárodní protiteroristické úsilí **formou účasti na zahraničních stabilizačních misích vojenského i nevojenského charakteru⁸ a dále pak aktivní participací v pracovních skupinách EU (Terrorism Working Group, COTER) a Rady Evropy (The Committee of Experts on Terrorism).**

Česká republika považuje za nedílnou součást komplexního pojetí boje proti terorismu **poskytování humanitární a rozvojové pomoci⁹**, na němž se kromě veřejného sektoru významně podílejí i soukromé subjekty a nevládní organizace. Toto úsilí je motivováno snahou o zmírnění negativních dopadů hospodářských, sociálních, kulturních a náboženských rozdílů mezi obyvateli jednotlivých částí světa, které mohou být identifikovány jako faktory přispívající k nárůstu terorismu.

Ačkoliv se území České republiky zatím nestalo dějištěm žádné akce označitelné za teroristický útok klasického charakteru, riziko uskutečnění takového útoku stále trvá.

- Česká republika je pohledem mezinárodního terorismu státem aktivně zapojeným do současné fáze celosvětového protiteroristického úsilí – a proto je potenciálním terčem.
- Pravděpodobně největším rizikem z pohledu terorismu je fakt, že Česká republika je nejen tranzitním místem, ale i prostorem pro krátkodobý pobyt osob důvodně podezřelých z napojení na „radikální“ respektive teroristické skupiny, jejich podpůrné organizace, respektive pro jednotlivce s tzv. radikálním zaměřením.
- Podcenit nelze ani možné ohrožení zájmů České republiky v zahraničí (zastupitelské úřady, personál vojenských misí, soukromé firmy, jednotlivci). Obětí teroristických útoků se stali i občané České republiky pobývající v zahraničí.
- Vyloučit není možné ani **seberadikalizaci** konkrétních osob, bez jakýchkoli vazeb na konkrétní struktury.
- Čistě pro oblast extremismu existuje samostatný vládní dokument „Koncepce boje proti extremismu“, který je každoročně aktualizován a vyhodnocován¹⁰.
- V neposlední řadě mohou být potenciálním rizikem vztahy České republiky a státu Izrael a podpora tomuto státu vyjadřovaná na mezinárodní scéně¹¹.

⁷ Na burgaském letišti se ve středu 18. července 2012 odehrál teroristický útok, při kterém zemřelo nejméně šest lidí a třicet dva lidí se zranilo. Stalo se tak v autobuse s izraelskými turisty, který vybuchl.

⁸ Například příslušníci Útvaru rychlého nasazení, lékaři, chemici, příslušníci admínovací jednotky, topografové, meteorologové a příslušníci Vojenské policie působící zejména na západním Balkáně a v zemích Blízkého a Středního východu.

⁹ Tato pomoc je v gesci Ministerstva zahraničních věcí ČR (<http://www.mzv.cz/pomoc>).

¹⁰ <http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

¹¹ Např. Česká republika hlasovala (z 29. na 30. listopadu 2012) ve Valném shromáždění OSN proti tomu, aby se Palestina stala pozorovatelským státem, který se smí účastnit jednání OSN, čímž jasně vyjádřila proizraelskou podporu.

Na základě výše uvedených důvodů se Česká republika musí na možnost konfrontace s terorismem soustavně připravovat.

Boj proti současnému terorismu je přitom třeba chápat v kontextu boje proti dalším bezpečnostním hrozbám. Pozornost bezpečnostní komunity České republiky je proto zároveň dlouhodobě zaměřena na všechny formy boje proti extremismu, organizovanému zločinu, včetně obchodu s drogami, zbraněmi a lidmi či boji proti korupci, ohrožení kritické infrastruktury státu, zneužívání nevládního neziskového sektoru k financování terorismu a dalším hrozbám.

Vedle ničivých útoků v Londýně¹² (červenec 2005) a Madrid¹³ (březen 2004) lze připomenout celou řadu dalších incidentů, včetně těch, které byly odhaleny ve stádiu příprav, například:

ROK	UDÁLOST
2008	Květen 2008: Příprava útoku proti jaderné elektrárně Oskarshamn ve Švédsku.
	Září 2008: Útok na hotel Marriott v Islámábádu, při kterém zahynul velvyslanec České republiky v Pákistánu.
	Listopad 2008: Teroristické útoky v Bombaji, při kterých zahynulo 257 osob.
2009	Duben 2009: Policie v Egyptě odhalila přípravy hnutí Hizballáh k útoku proti turistickým zařízením na Sinaji.
	Srpen 2009: V Německu byli pozatýkáni členové teroristické buňky Sauerland, kteří plánovali útoky na řadu civilních a vojenských cílů v Německu.
	Září 2009: V USA byla pozatýkána skupina osob, podezřelá z přípravy útoku na hromadnou dopravu v New Yorku.
	Ríjen 2009: Dvojice mužů z USA byla obviněna z příprav teroristických útoků v Dánsku, konkrétně proti redakci deníku Jyllands-Posten.
2010	Leden 2010: Somálský útočník napojený na teroristickou organizaci aš-Sabáb se pokusil zabít dánského karikaturistu Kurta Westergaarda v jeho domě v Dánsku.
	Březen 2010: Útok dvou sebevražděných atentátníků v moskevském metru si vyžádal 40 mrtvých a více než 100 zraněných.
	Květen 2010: Americký občan pákistánského původu Faizal Shahzad napojený na teroristickou organizaci Pákistánský taliban se pokusil odpálit nálož umístěnou v automobilu v New Yorku na Times Square.
	Ríjen 2010: Útok kavkazských militantů na Čečenský parlament v Grozném.
	Ríjen 2010: Al-Qá'ida na Arabském poloostrově plánovala útok na nákladní dopravní letadla mířící do USA pomocí výbušnin důmyslně ukrytých v tiskárnách.
	Prosinec 2010: Sebevražděný atentátník odpálil dvě nálože ve švédském Stockholmu. Jen díky špatné manipulaci s výbušninou nebyly žádné oběti na životech kromě samotného atentátníka.
2011	Leden 2011: Sebevražděný atentátník zaútočil na moskevské letiště Domodědovo. Útok si vyžádal 35 obětí a na 130 zraněných.
	Březen 2011: Kosovský muslimský radikál zaútočil v Německu na letišti ve Frankfurtu na příslušníky US Air Force a dva z nich zabil.
	Červenec 2011: Norský pravicový extremistu Anders Breivig usmrtil v Oslu a na ostrově Utøya 77 lidí.
	Ríjen 2011: Islamista zaútočil střelbou na ambasádu USA v Sarajevu v Bosně a Hercegovině.
2012	Březen 2012: Islamista Muhammed Merah ve francouzských městech Toulouse a Montauban při sérii třech útoků zabíjel francouzské vojáky a židovské civilisty včetně dětí.
	Červenec 2012: Bombový útok proti izraelským turistům na letišti v bulharském Burgasu si vyžádal sedm mrtvých.

Nejucelenější statistiku, vztahující se k ohrožení států Evropské unie terorismem, obsahuje materiál Europol TE-SAT report (European Union Terrorism Situation and Trend Report).¹⁴

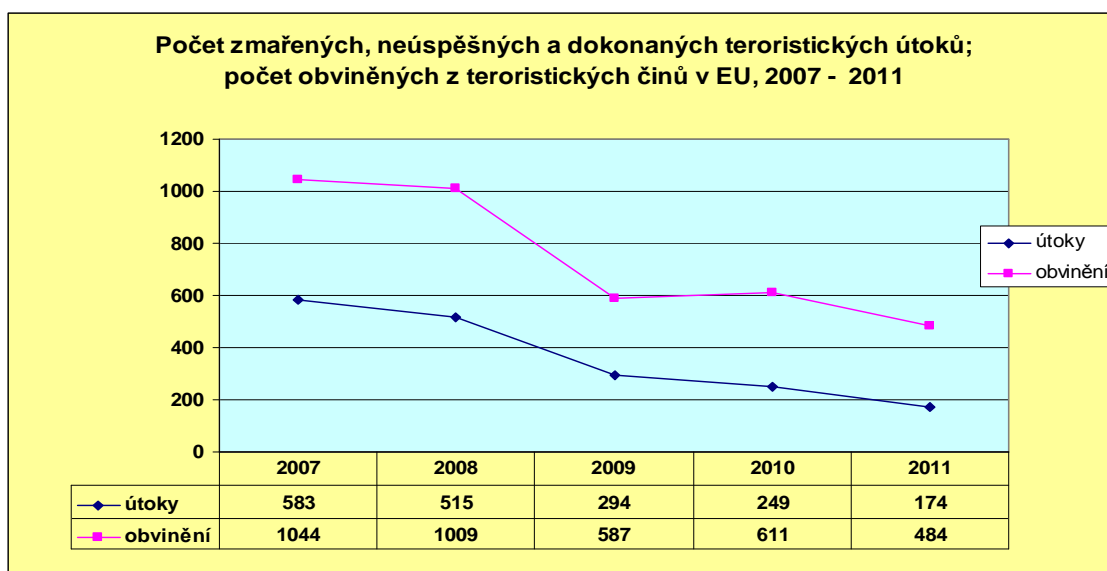
¹² Útoky z 7. července 2005 byly sérií koordinovaných sebevražděných teroristických útoků, které byly provedeny v londýnských dopravních prostředcích během ranní dopravní špičky. K výbuchům došlo v samotném centru metropole. Tři bomby explodovaly v soupravách metra a čtvrtá bomba byla odpálena v patrovém autobuse. Celkem bylo identifikováno 52 obětí.

¹³ Teroristické útoky v Madridu v roce 2004 byly sérií koordinovaných teroristických bombových útoků proti vlakovému systému v Madridu. Útoky se odehrály ráno 11. března 2004. V důsledku výbuchů bylo zabito celkem 191 lidí a dalších 2057 zraněno. Celkově bylo použitých 13 časovaných bomb.

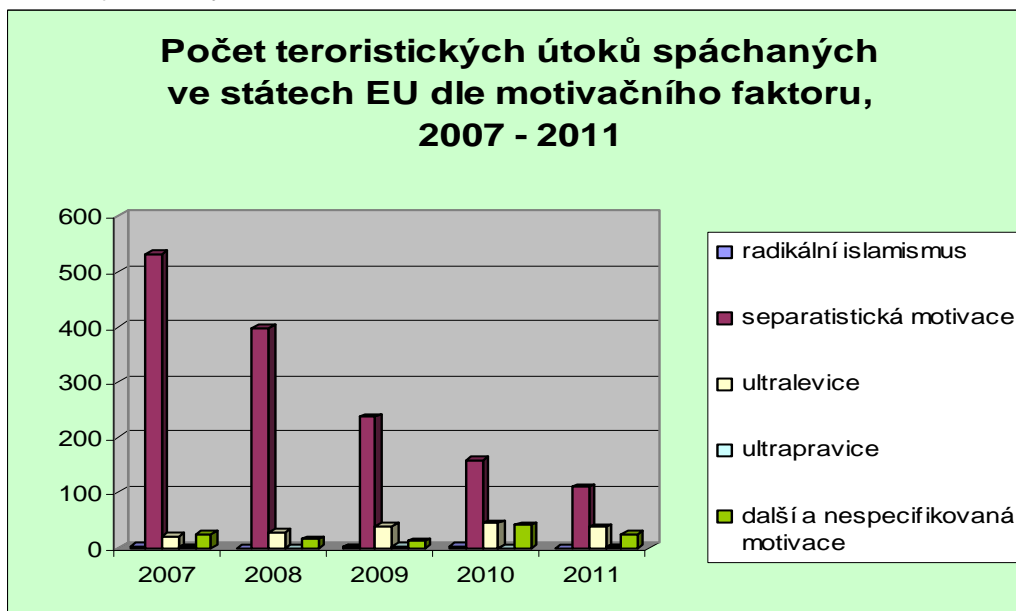
¹⁴ Viz: <https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/europoltsat.pdf>

V této souvislosti je třeba zdůraznit, že zařazení konkrétního incidentu do unijního souhrnu záleží na uvážení té které konkrétní země, neboť neexistují jednotná pravidla pro celou Evropskou unii. Několik incidentů v České republice ve sledovaném období se takto vykázaným případům podobalo, nebylo však v konečném důsledku chápáno jako teroristický ale primárně extremistický čin. Přitom je objektivně zřejmé, že mezi některými formami extremismu, včetně jeho projevů, a terorismem může být v některých státech definiční hranice nesmírně pružná.

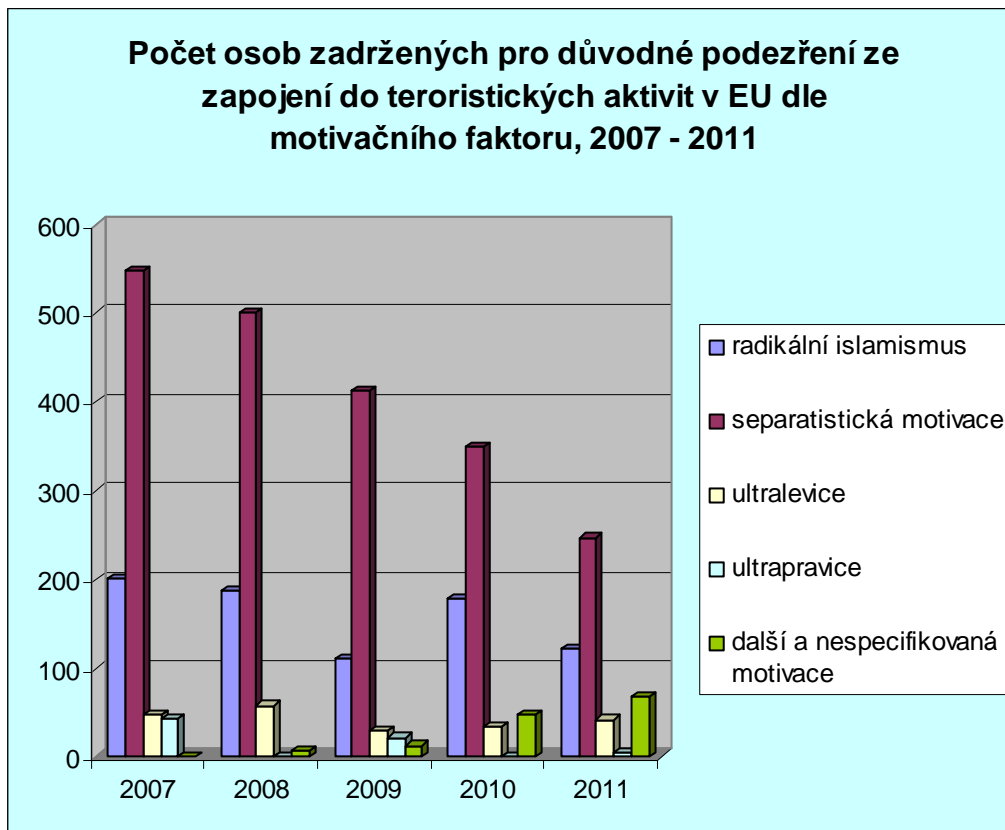
Grafické znázornění teroristických útoků v EU¹⁵.

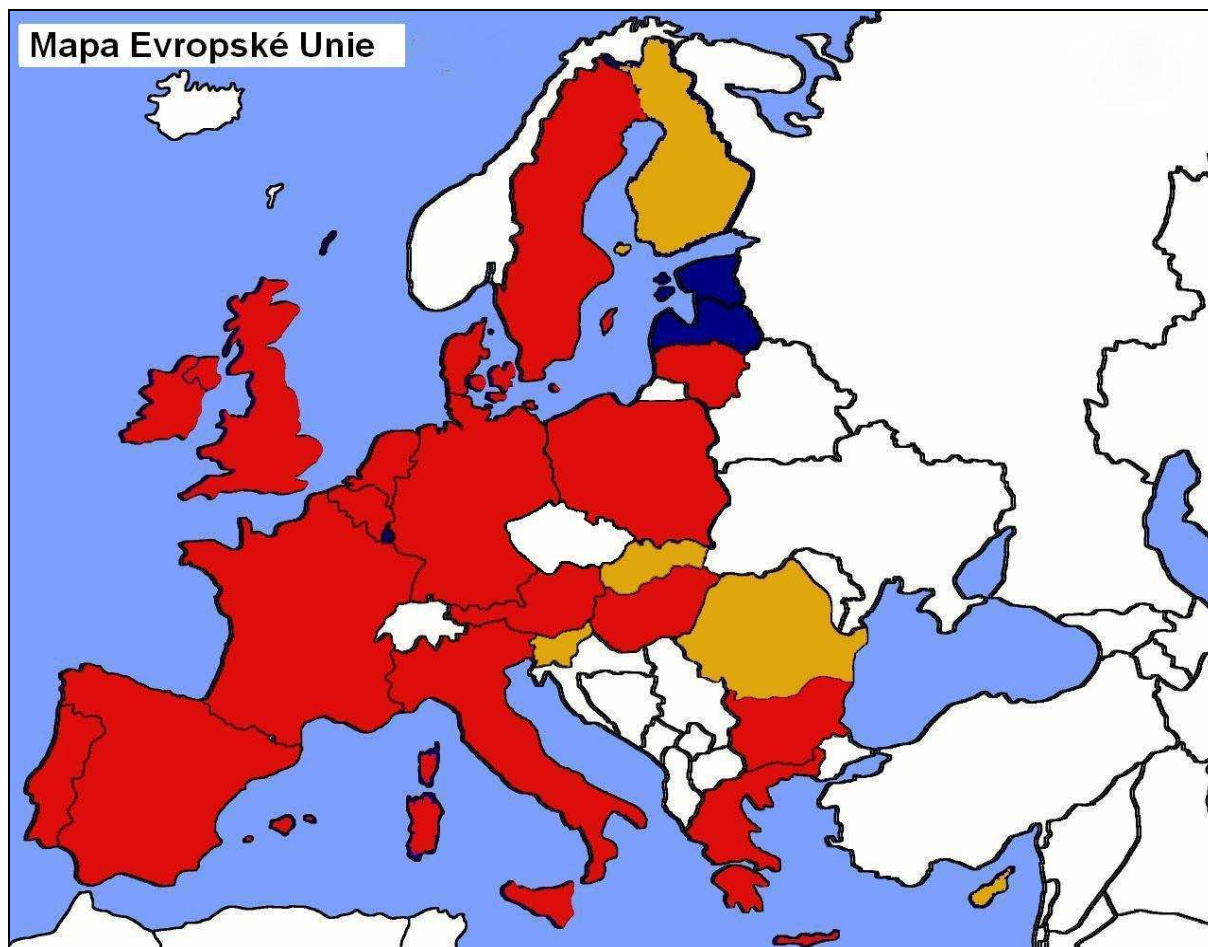
Z grafu je zřejmé, že počet teroristických útoků v prostředí EU má ve sledovaném období mírně klesající tendenci. Uvedené údaje nemají ovšem vypovídající hodnotu reflektující nebezpečnost jednotlivých útoků.

¹⁵ Statistická data vycházejí z Evropol TE-SAT reportů, 2007 – 2011.

Jak grafy naznačují, v převážné většině případů se jedná o incidenty s tzv. „separatistickou motivací“, související s vývojem v Baskicku, Severním Irsku či na Korsice. Co se týká celkového počtu teroristických útoků v teritoriu EU byl zaznamenán ve sledovaném období pokles. Na území České republiky nebyl tento jev doposud zaznamenán.

Mapa znázorňuje:

- země Evropské unie, kde byly v letech 2006 - 2012 uskutečněny teroristické útoky (nebo kde byly tyto útoky odhaleny ve stádiu příprav): červená barva;
- další země, kde ve stejných letech došlo alespoň k zatčení osob, důvodně podezřelých ze zapojení do teroristických aktivit: oranžová barva.

Ve všech státech, které s Českou republikou sousedí, se uvedené případy odehrály. I to svědčí ve prospěch nutnosti se fenoménem terorismu nadále důsledně zabývat.

Je zřejmé, že Evropská unie rovněž usiluje o posílení své role v oblasti prevence a zvládnání nejrůznějších krizí. Lisabonská smlouva obsahuje řadu institucionálních i funkčních změn, jejichž implementace by měla vést k celkovému zefektivnění zahraničně-bezpečnostní a obranné politiky EU. Nároky na využívání civilních i vojenských schopností EU mimo evropský prostor porostou. Zajištění bezpečnosti občanů je jednou z hlavních priorit EU, jejíž vize a cíle jsou obsaženy ve Strategii vnitřní bezpečnosti EU.

ČR se aktivně zasazuje o potírání všech forem terorismu jak na národní úrovni, tak v rámci mezinárodních organizací, včetně sjednávání a provádění protiteroristických úmluv. Mezi priority patří opatření proti financování terorismu, ochrana obyvatelstva, kritické infrastruktury, respektive jiných cílů potenciálně zranitelných teroristickým útokem. V souladu s Protiteroristickou strategií EU¹⁶ přijímá ČR systémová preventivní opatření.

¹⁶ <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/05/st14/st14469-re04.en05.pdf>

ZÁKLADNÍ PRINCIPY BOJE PROTI TERORISMU

Odpovědný přístup České republiky k boji proti terorismu si klade za cíl zajistit, aby se klíčové aspekty protiteroristické agendy nezačaly řešit až v případě bezprostřední hrozby či vypuknutí konkrétního incidentu.

Dlouhodobé zkušenosti poukazují na fakt, že významný podíl preventivních opatření boje proti terorismu spočívá v detekci těchto hrozeb vně ČR/EU. Vzhledem k nadnárodnímu charakteru mezinárodního terorismu věnují bezpečnostní složky významnou pozornost tomu, aby domácí postupy byly v maximální míře sladěny s úsilím na nadnárodní úrovni, s důrazem na aktivity Evropské unie, Severoatlantické aliance a Organizace spojených národů.

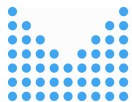
Opatření pro boj s terorismem jsou přitom pojata jako **vzájemně propojený soubor kroků, věnovaných konkrétním prvkům dané problematiky**. Plnění navržených a odsouhlasených kroků je také průběžně a pravidelně vyhodnocováno.

Součástí širšího přístupu k boji proti terorismu je propagace základních hodnot, jakými jsou demokracie, principy právního státu a respekt k lidským právům.

Bezpečnostní složky České republiky¹⁷ vnímají odpovědnost za ochranu veřejnosti před terorismem, ale také nepouštějí ze zřetele otázku ochrany soukromí obyvatel státu. **Každé jednotlivé opatření, uvedené v tomto dokumentu, klade důraz na vyváženost dvou stěžejních hodnot, kterými je bezpečí a svoboda jednotlivce.** Je ovšem neoddiskutovatelným faktem, že v případě reálné hrozby či nebezpečí dochází k upozadnění zájmů jednotlivců na úkor zájmu většiny.

Česká republika plně respektuje základní principy demokratického státu a demokratické hodnoty; svoje kroky nejen v boji proti terorismu koncipuje tak, aby nedocházelo k omezení základních práv a svobod občanů nad rámec daný příslušnými zákony a přiměřený dané situaci.

¹⁷ Jedná se zejména o Policii ČR a zpravodajské služby ČR.

Základní principy v boji proti terorismu v České republice:

- soulad boje s terorismem s Bezpečnostní strategií ČR a dalšími klíčovými dokumenty;
- respektování principů demokracie a ochrany lidských práv;
- spolupráce a sdílení informací mezi zainteresovanými institucemi;
- prohlubování zapojení České republiky do mezinárodních aktivit (neznamená to však přenášet aktivity, které jsme schopni řešit na národní a lokální úrovni);
- budování a prohlubování důvěry mezi stejně smýšlejícími zahraničními partnery;
- prověřování (cvičení) schopností čelit hrozbě terorismu;
- vzdělávání;
- aktivní přístup při prevenci hrozeb;
- informování veřejnosti v účelném a přiměřeném rozsahu;
- maximální pomoc, podpora a ochrana subjektům, které poskytnou informace o připravovaných teroristických akcích.

1. ZLEPŠENÍ KOMUNIKACE A SPOLUPRÁCE MEZI SUBJEKTY, ZAPOJENÝMI DO BOJE PROTI TERORISMU A ZKVALITŇOVÁNÍ PODMÍNEK PRO VÝKON JEJICH ČINNOSTI

1.1 Vzájemná komunikace a spolupráce mezi subjekty zapojenými do boje proti terorismu

Jedním ze základních předpokladů úspěšného boje proti terorismu je schopnost bezpečnostních složek včas získávat, analyzovat a vyhodnocovat informace o záměrech a aktivitách teroristických struktur, rychlá výměna informací a spolupráce mezi zainteresovanými (zejména zpravodajskými a policejními) složkami doma i v zahraničí. **Jak zpravodajské, tak policejní složky České republiky jsou totiž intenzivně zapojeny do přímé mezinárodní spolupráce**¹⁸. K tomu je zapotřebí neustálé a intenzivní prohlubování důvěry mezi těmito partnery.

Úsilí bezpečnostních složek v celém procesu sehrává zejména **preventivní roli**. Jeho cílem je, aby případné teroristické aktivity (příprava útoků) byly odhaleny v zárodku. **Spolupráce mezi policejními a zpravodajskými složkami**¹⁹ je přitom **naprosto zásadní. Obě složky se zde doplňují a spolupracují**. Zpravodajská činnost sehrává roli v etapě latentních příprav teroristického útoku, policejní složky zase disponují výkonnými pravomocemi (například pro zahájení trestního řízení a stíhání). Obě složky rovněž spolupracují při sledování konkrétních pachatelů (podezřelých osob).

Obdobný přístup vyžadují i **mezinárodní závazky státu** nejen s ohledem na členství v Evropské unii, Severoatlantické alianci, Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, Radě Evropy a dalších, ale i řada dvoustranných ujednání.

Důležitým orgánem v oblasti výměny informací v rámci boje proti terorismu, je **Společná zpravodajská skupina**. Jedná se o trvalé pracovní těleso Výboru pro zpravodajskou činnost (jeden z výborů Bezpečnostní rady státu). Členy Společné zpravodajské skupiny jsou zástupci Úřadu vlády, zpravodajských služeb České republiky, Ministerstva vnitra, Policie České republiky a Ministerstva zahraničních věcí. Zástupci dalších subjektů mohou být na jednání přizváni dle potřeby.

Koordinaci činnosti zpravodajských služeb České republiky při vyhodnocování informací důležitých pro bezpečnost České republiky se zvláštním zaměřením na boj proti terorismu upravuje usnesení č. 1060 ze dne 13. září 2006. Usnesení zavazuje ostatní zpravodajské služby (Úřad pro zahraniční styky a informace, Vojenské zpravodajství) k tomu, aby Bezpečnostní informační službě poskytovaly své informace a součinnost při jejich vyhodnocení. Bezpečnostní informační služba pak získané informace vyhodnocuje a informuje o výsledcích předsedu vlády.

¹⁸ Např. na národní úrovni je významným fórem pro výměnu informací Společná zpravodajská skupina při Úřadu vlády ČR, na mezinárodním poli pak spolupráce a výměna informací v rámci platformy Europolu, Interpolu, Sirene, dále je významným prvkem pro výměnu informací uzavírání bilaterálních dohod o spolupráci zpravodajských služeb ČR se zpravodajskými službami cizích zemí.

¹⁹ V ČR se jedná o Bezpečnostní informační službu, Úřad pro zahraniční styky a informace a Vojenské zpravodajství. Činnost zpravodajských služeb se řídí zejména zákonem č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách ČR (součástí tohoto zákona je i Zvláštní ustanovení o Úřadu pro zahraniční styky a informace) a zákony č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě a č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství. Zákon o BIS a Vojenském zpravodajství upravuje používání specifických prostředků získávání informací a vedení evidencí obsahujících údaje o osobách Bezpečnostní informační službou a Vojenským zpravodajstvím. Činnost policie se řídí zákonem č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky.

Významným krokem na straně Policie České republiky bylo **zřízení Národního kontaktního bodu pro terorismus (NKBT)**, který zahájil činnost 30. března 2009 při Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky. Od 1. července 2009 pracoviště funguje v nepřetržitém režimu.²⁰

Na platformě NKBT dochází k úzké spolupráci a výměně operativních a zpravodajských informací mezi policií a zpravodajskými službami ČR, vztahující se k problematice terorismu.

Pracoviště NKBT se zabývá sběrem, vyhodnocováním, analýzou a zpracováním informací, které jsou relevantní z pohledu Policie České republiky a vztahují se k problematikám terorismu a radikalismu. Prostřednictvím těchto činností NKBT monitoruje a vyhodnocuje hrozby plynoucí z terorismu vůči zájmům České republiky. Spolupůsobí na poli předcházení, odhalování a vyšetřování teroristické trestné činnosti a spolupracuje přitom se všemi útvary Policie České republiky, jakožto i dalšími bezpečnostními orgány u nás i v zahraničí. Pro potřeby vedení policie zpracovává NKBT analytické podklady za svěřenou problematiku a je určeno jako národní kontaktní pracoviště za problematiku terorismu např. pro Europol, Interpol, Eurojust atd.

Jeho hlavním přínosem je efektivní, koordinované a včasné zpracování dat a informací o terorismu a extremismu uvnitř policie, stejně jako možnost občanů České republiky obracet se s případnými podněty přímo na specializovaný útvar.

Modely pro spolupráci a výměnu informací přitom není třeba v rámci České republiky vymýšlet od základů. **Řada zahraničních partnerů svým zdejšími protějšky opakovaně poskytuje stáže či jiné formy vzhledu do fungování již osvědčených meziagenturních platforem pro výměnu informací k tématu terorismu.** Na tyto podněty české bezpečnostní složky reagují a s ohledem na česká národní specifika je využívají při budování podobného řešení v České republice.

²⁰ Národní kontaktní bod pro terorismus (NKBT) začal být budován na základě usnesení Výboru pro zpravodajskou činnost č. 18 ze dne 4. července 2008. NKBT je specializované a centrální komunikační, informační a analytické pracoviště Policie České republiky působící po linii boje proti terorismu a extremismu v rámci Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu. (<http://www.policie.cz/clanek/nkbt.aspx>).

1.2 Oprávnění bezpečnostních složek zapojených do boje proti terorismu

Oblast zahrnuje preventivní aktivity, činnost bezpečnostních složek při vlastním teroristickém útoku a jeho následném vyšetřování. Tato problematika spadá především do gesce Policie České republiky a zpravodajských služeb.

Zpravodajské služby a policejní složky zaujmají v bezpečnostním systému České republiky odlišné postavení. Zatímco úkolem zpravodajských služeb je působit preventivně tím, že shromažďují a analyzují v předstihu potřebné informace, Policie České republiky plní především funkci orgánu, který přímo realizuje potřebná opatření a objasňuje a odhaluje trestnou činnost. Tento zásadní rozdíl se projevuje i v odlišných metodách práce a zákonných oprávněních. Zpravodajské služby, na rozdíl od Policie ČR, nedisponují výkonnými pravomocemi, což plně platí i v oblasti boje proti terorismu.

V oblasti boje proti terorismu, konkrétně jeho financování, byly dosavadní nástroje zpravodajských služeb rozšířeny o oprávnění vyžádat si v odůvodněných případech od bankovních institucí informace, které za normálních okolností podléhají bankovnímu tajemství. Na tomto případě lze demonstrovat, že nová či modifikovaná oprávnění jsou doprovázena zaváděním odpovídajících kontrolních mechanismů, typicky dohledem nezávislé soudní moci.

Diskuse nad tím zdali je i nadále žádoucí a potřebné rozšiřovat oprávnění bezpečnostních složek, popř. jaký by měl být rozsah takových oprávnění, probíhá dlouhodobě, jak v České republice, tak i v zahraničí. Hlavním bodem je především nalezení rovnováhy mezi efektivitou fungování bezpečnostních složek vzhledem k včasnému odhalení rizika a mírou zachování osobní svobody a soukromí jednotlivce. V každém případě platí, že jakékoliv kroky vedoucí k případnému rozšíření oprávnění bezpečnostních složek musí být doprovázeny odpovídajícími a vyváženými kontrolními mechanismy tak, aby byl při zachování efektivního fungování bezpečnostních složek zároveň zúžen prostor pro nadužívání či dokonce zneužití takového nástroje.

V případě úpravy oprávnění zpravodajských služeb a dalších bezpečnostních složek zapojených do boje proti terorismu je nezbytné při tvorbě nových právních předpisů (či novelizaci stávajících právních předpisů) brát do úvahy jejich velmi specifické postavení a požadavky. V opačném případě hrozí, že by mohlo být oslabeno jejich postavení v boji proti terorismu, zejména pak v oblasti vykonávání preventivních aktivit.

Krokem, který výrazně znesnadnil činnost bezpečnostních složek, a to nejen v oblasti boje proti terorismu, bylo rozhodnutí Ústavního soudu, které se týkalo § 88a trestního řádu a příslušných ustanovení zákona o elektronických komunikacích. Tento stav byl ve smyslu námitek Ústavního soudu napraven. Uchovávání, předávání a likvidaci provozních a lokalizačních údajů nyní upravuje vyhláška č. 357/2012 Sb. V současné době však nedochází k uchování informací o tzv. serverových službách (na rozdíl od předchozí vyhlášky 485/2005 Sb.), což představuje pro orgány činné v trestním řízení zásadní problémy. Současný stav vede tedy k tomu, že se Policie ČR nedostane k důležitým údajům z hlediska odhalování trestné činnosti.

2. OCHRANA OBYVATELSTVA, KRITICKÉ INFRASTRUKTURY A JINÝCH CÍLŮ, POTENCIÁLNĚ ZRANITELNÝCH TERORISTICKÝM ÚTOKEM

2.1 Výčet priorit v oblasti ochrany obyvatelstva, kritické infrastruktury a řešení následků teroristického útoku

Oblast zahrnuje jak preventivní aktivity v souvislosti s odstraňováním následků, tak vlastní odstraňování následků případných incidentů, pokud navzdory veškerým opatřením k teroristickému útoku dojde. Klíčovou platformou připravenou na odstraňování následků možných teroristických útoků je **integrováný záchranný systém (IZS)**²¹. Nezbytným krokem je stanovit metodickou a koordinační úlohu Policie České republiky na operační střediska složek integrovaného záchranného systému (tísňových linek) s cílem zlepšit komunikaci s oznamovateli a nezkresleně a včas přenášet informace o teroristickém útoku dalším složkám integrovaného záchranného systému.

Typové plány stanoví pro konkrétní druh nastalé krizové situace doporučené typové postupy, zásady a opatření pro jejich řešení. Podle nařízení vlády č. 431/2010 Sb. jsou součástí krizových plánů jednotlivých ústředních správních úřadů.

Základním dokumentem, který charakterizuje dosavadní stav v oblasti ochrany obyvatelstva v České republice a navrhuje řešení stávajících problémů, a to i v návaznosti na závazky, které vyplývají pro ČR z mezinárodních úmluv, je „**Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020**“. Konkrétní úkoly a opatření, kterých je potřeba dosáhnout i v souvislosti s bojem proti terorismu, rozpracovává „**Harmonogram realizace opatření ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020**“ této koncepce. Dalším dokumentem, který řeší systémovou přípravu a vytváření nástrojů a zdrojů, zaměřených na snížení zdravotních následků při mimořádných událostech velkého rozsahu na území České republiky, zvláště v případě radiačního, chemického nebo biologického ohrožení, je „**Koncepce krizové připravenosti zdravotnictví České republiky**“. Klíčovou platformou, připravenou na odstraňování následků možných teroristických útoků, ale i přírodních katastrof nebo průmyslových havárií, je **integrováný záchranný systém**.

Systémovou přípravu pracovníků veřejné správy v oblasti krizového řízení řeší „**Koncepce vzdělávání v oblasti krizového řízení**“, schválená usnesením Bezpečnostní rady státu ze dne 16. listopadu 2004 č. 14, která dále stanovuje cílové skupiny vzdělávání a vymezuje obsah vzdělávacích programů v uvedené oblasti.

Úroveň připravenosti prvků systému ochrany obyvatelstva v České republice je plně srovnatelná s dalšími vyspělými zeměmi světa. Určité konkrétní aspekty problematiky, včetně investic, technických a organizačních řešení, ochrany konkrétních částí infrastruktury a komunikace s veřejností, však vyžadují další soustředěné úsilí. Celé spektrum aktivit a opatření je třeba zaměřit na prevenci zneužití a k účinné reakci na případné teroristické útoky za použití chemických, biologických, radioaktivních látek, jaderných materiálů a výbušnin.²²

Nedílnou součástí prověřování připravenosti složek integrovaného záchranného systému

²¹ Pojmem **integrováný záchranný systém** se rozumí koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací. Základním právním předpisem je zákon 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému.

²² V této souvislosti je nutné upozornit, mimo jiné, na Závěry rady o posilování chemické, biologické, radiologické a nukleární bezpečnosti v EU a také EU CBRN akční plán (Council conclusions on strengthening chemical, biological, radiological and nuclear (CBRN) security in the European Union - an EU CBRN Action Plan, dok. č. 15505/1/09), které byly Radou EU (JHA) schváleny v listopadu 2009.

na zvládání možných krizových situací jsou **cvičení orgánů krizového řízení** (na nadnárodní, celostátní i regionální úrovni). **Závěrem každého cvičení je důsledné vyhodnocení jeho průběhu.** Jedině tak se zjištěné slabiny odhalí a následně překlenou. **Řešit je přitom vždy třeba i aspekt komunikace s hromadnými informačními prostředky a nejširší veřejností, stejně jako roli hromadných informačních prostředků při informování veřejnosti o konkrétním ohrožení.**

Problematiku ochrany kritické infrastruktury trvale řeší Výbor pro civilní nouzové plánování (viz dokumenty „**Komplexní strategie České republiky k řešení problematiky kritické infrastruktury**“ a „**Národní program ochrany kritické infrastruktury**“²³). Dne 30. ledna 2013 vláda ČR svým usnesením č. 74 schválila „Průběžnou informaci o plnění Národního programu ochrany kritické infrastruktury“ a uložila ministru vnitra ve spolupráci s dalšími ministry a vedoucími ostatních ústředních orgánů státní správy každé dva roky předkládat vládě informaci o řešení problematiky kritické infrastruktury v České republice.

V souvislosti s povinným zapracováním **Směrnice Rady Evropské unie ze dne 8. prosince 2008 č. 2008/114/ES o určování a označování evropských kritických infrastruktur a posuzování potřeby zvýšit jejich ochranu** do českého právního řádu se přistoupilo ke zpracování novely **zákona č. 240/2000 Sb.**, o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů. V souvislosti s novelou zákona bylo schváleno nařízení vlády č. 432/2010 Sb. o kriteriích pro určení prvku kritické infrastruktury²⁴.

Některé resorty, nebo jejich organizační složky (Hasičský záchranný sbor), byly v uplynulých letech vybaveny měřicí a speciální technikou a ochrannými prostředky tak, že jsou ve **vybavenosti pro zásahy při úniku nebezpečných látek na nejvyšší evropské úrovni.** Při případném teroristickém útoku zaměřeném na dopravní infrastrukturu při přepravě nebezpečných látek toto vybavení využijí ve prospěch dalších zasahujících složek integrovaného záchranného systému (např. „dekontaminace“), což je nesporně správná koncepce.

Armáda České republiky vyčleňuje dle Ústředního poplachového plánu síly a prostředky určené k dekontaminaci terénu, techniky a osob, speciální týmy k odběru a rychlé analýze vzorků, epidemiologickým šetřením, identifikaci biologických agens²⁵, monitorování radiální a chemické situace. Při případném teroristickém útoku nebezpečnými látkami se předpokládá, že tyto síly a prostředky Armády České republiky budou využity ve prospěch základních a dalších zasahujících složek integrovaného záchranného systému (např. při „dekontaminaci“). Obdobnými možnostmi pro rychlou detekci a identifikaci chemických, radiologických a biologických agens disponuje i Státní ústav jaderné, chemické a biologické ochrany.

Stát jako takový nemůže postihnout ochranou všechny prvky kritické infrastruktury. Zejména u tzv. „soft targets“²⁶ je to zároveň nemožné, protože většina těchto prvků kritické infrastruktury je v soukromém vlastnictví. Problematikou „soft targets“ se zabírá samostatný dokument schválený usnesením Výboru pro zpravodajskou činnost č. 32 ze dne 3. prosince 2012 „**Současný stav ochrany potenciálních cílů včetně prevence teroristických útoků na vybraných místech, jejich silné a slabé stránky a návrhy zlepšení jejich ochrany**“.

²³ Tyto dokumenty byly schváleny usnesením vlády č. 140 ze dne 22. února 2010.

²⁴ Dále byla vypracována Metodika zpracování plánů krizové připravenosti podle § 17 a 18 nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů.

²⁵ „Agens“ - (latinsky činitel), aktivní subjekt, původce jednání, hybná síla, účinná látka, původce nemoci.

²⁶ „Soft targets“ (měkké cíle) jsou snadno dostupné objekty/místa s převážně vysokým počtem a koncentrací osob v převážně míře s nižším zabezpečením proti teroristickým útokům nebo jinému narušení.

V tomto směru je nezbytné se vydat proklamovanou cestou „public private partnership“ tedy intenzivní spolupráce veřejného a soukromého sektoru²⁷, na kterou apeluje EU. ČR měla v oblasti této formy spolupráce značné rezervy. Aplikací novely krizového zákona č. 240/2000 Sb. však došlo od roku 2011 k výraznému zlepšení spolupráce, která bude i v následujících letech posilována. Nezbytným článkem propagace této formy spolupráce je přesvědčení soukromých subjektů, že je to v jejich zájmu. Je tedy nutné zbavit soukromý sektor negativního vnímání, že ze strany státu nejde o úkolování a zbavování se svých povinností.

Česká republika, stejně jako řada jiných států světa, věnuje zvýšenou pozornost **prevenci teroristických útoků na místech s vysokou koncentrací obyvatelstva** (např. nákupní centra, místa sportovních utkání, významné dopravní uzly). Dalšími vysoce zranitelnými místy mohou být prvky kritické infrastruktury (např. zdroje pitné vody, elektrárny, přenosové soustavy). Efektivní kroky v této oblasti se neobejdou bez úzké spolupráce s řadou soukromých subjektů.

V současnosti je již zcela nezbytným předpokladem pro efektivní krizové řízení efektivní využívání **geografického informačního systému (GIS)**²⁸. Policie ČR již začala pracovat s prostorovými informacemi a GISy využívá ve své praxi. Je třeba využívat zkušenosti jiných subjektů (Armáda České republiky, Hasičský záchranný sbor České republiky), vzájemně sjednotit prostředí pro práci s daty a zajistit mnohostranné informační služby (informování o průběhu a řešení mimořádné události, sdílení informací o pohybu zasahujících vozidel).²⁹ Zároveň je nezbytné soustředit se na rozvoj a vrstvení mapových podkladů a informací, které posilují možnosti využití GISů.

V souvislosti s potenciálním řešením následků teroristických útoků je důležitá připravenost pracovníků, kteří jsou odpovědní za identifikaci ostatků obětí - tzv. **Disaster Victim Identification (DVI)**. Jedná se o náročnou odbornou činnost, při které experti různých oborů zjišťují a porovnávají data osobního a zdravotnického charakteru s cílem určit identitu zemřelých obětí. Rychlá a správná identifikace obětí má jak zdravotní a právní, tak i etický smysl. V této souvislosti je třeba zmínit **DVI tým České republiky**, který vznikl na půdě **Kriminalistického ústavu Praha** a je tvořen i experty z dalších organizací³⁰.

Dne 1. července 2010 spustila Policie České republiky Systém psychologické pomoci obětem trestné činnosti a dalších mimořádných událostí. Pod tento systém se v současnosti v ČR řadí i pomoc obětem terorismu. Pomoc zahrnuje:

- poskytnutí krizové intervence oběti vyškolenými krizovými interventy,
- nepřetržitou telefonickou podporu zajišťovanou skupinou krizové intervence,
- zprostředkování kontaktu mezi oběti a externí organizací poskytující následnou psychologickou, psychosociální a sociálně-právní pomoc.

²⁷ Již v současné době jsou příkladně vybrané soukromé subjekty (např. banky) pravidelně informovány o závažných trestných činech, které souvisí s výkonem jejich činností. Uzavírají se memoranda o spolupráci mezi Policií ČR a polostátními či soukromými subjekty. Zástupci polostátního či soukromého sektoru jsou členy různých pracovních skupin státních úřadů. Ministerstvo vnitra a další subjekty působící v oblasti bezpečnosti upozorňují zainteresované polostátní či soukromé subjekty na možné bezpečnostní rizika apod.

²⁸ Geografický informační systém (GIS) je na počítačích založený informační systém pro získávání, ukládání, analýzu a vizualizaci dat, která mají prostorový vztah k povrchu Země. Geodata, se kterými GIS pracuje, jsou definována svou geometrií, topologií, atributy a dynamikou.

²⁹ Účelem procesu je i snaha o policejní práci orientovanou na službu veřejnosti (community policing) a poskytování konkrétních dat zástupcům místní správy a samosprávy jako nástroje pro zajišťování veřejného pořádku.

³⁰ V r. 2013 proběhne výcvik členů DVI týmu ve Švýcarsku, které patří v dané oblasti ke světové špičce, rovněž dojde k technickému vybavení týmu. Vznik a příprava DVI týmu je financována ze švýcarského grantu. Další důležitou profesní skupinou, která by poskytovala v urgentní fázi psychosociální podporu občanům zasaženým teroristickým útokem jsou psychologové Policie ČR a Hasičského záchranného sboru ČR.

Žádoucí je v této oblasti nadále prohlubovat spolupráci bezpečnostních složek s civilním sektorem (např. v oblasti poskytování odborných konzultací pro podniky, které se mohou stát potenciálním cílem teroristického útoku či jiného napadení). Zde se otevírá velký prostor pro posílení výše zmíněné spolupráce veřejného a soukromého sektoru.

Velká pozornost je v současné době věnována rovněž kybernetické bezpečnosti. Tento dokument se jí v detailu nezaobírá, protože tato oblast je podrobně rozpracována ve „Strategii pro oblast kybernetické bezpečnosti ČR 2011 – 2015“ a jejím Akčním plánu. Tyto dokumenty jsou v gesci Národního bezpečnostního úřadu, který v této oblasti připravuje také návrh zákona o kybernetické bezpečnosti.

2.2. Oblast dopravy³¹

Mezi priority v oblasti dopravy před terorismem patří otázky ochrany civilního letectví, městská a příměstská doprava a bezpečnost pozemní přepravy vysoce rizikových nebezpečných věcí. V dalším sledu je důležitá rovněž ochrana před narušením páteřních dopravních tepen³², z čehož vyplývá i možné narušení „supply chains“³³.

Úroveň **ochrany civilního letectví** před protiprávními činy v České republice splňuje vysoké standardy dané legislativou Evropské unie. Náležitá pozornost bude i v budoucnu věnována prevenci, bezpečnostnímu výcviku a kontrole plnění příslušných opatření a postupů.³⁴

Výrazná aktivita ČR v oblasti předcházení a řešení protiprávních činů v letectví je dána především tím, že civilní letectví je dlouhodobě terčem útoků teroristů a může být ovlivněno i další trestnou činností (např. pašováním a obchodem s lidmi). Bezpečnostní situace a rizika v oblasti civilního letectví, která by mohla směřovat proti České republice, jsou průběžně sledována a analyzována jednotlivými bezpečnostními složkami a pracovními skupinami a tělesy, zaměřenými na výměnu informací v této oblasti boje proti terorismu a ochrany civilního letectví před protiprávními činy.

Městská doprava je velmi složitou oblastí v níž působí mnoho dopravců a místních poskytovatelů služeb a jejíž služby denně využívají miliony cestujících. Je snadno přístupná a vyznačuje se velkým množstvím zastávek a přestupních stanic. Pokud jde o bezpečnost, obecně nedochází k žádnému prověřování cestujících a používají se pouze malá nebo vůbec žádná omezení vstupu. Navíc lze nalézt obrovské rozdíly v hodnocení rizik a zranitelnosti u různých způsobů přepravy. V současnosti zajišťují zabezpečení městské dopravy dopravci a místní a vnitrostátní orgány. Zatímco v letectví, námořní dopravě a mezinárodní přepravě zboží jsou uplatňována celoevropská opatření, která navíc mohou vycházet z pravidel stanovených mezinárodními organizacemi, v oblasti městské dopravy žádná srovnatelná opatření ani mezinárodní organizace a pravidla neexistují.

Proto v rámci Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě „Posílení boje proti terorismu“ KOM (2007) 649, byl schválen postup a soubor hlavních opatření EU v oblasti zajištění bezpečnosti rámci plnění programu ochrany městské dopravy před teroristickými útoky. V této souvislosti Komise vyhodnotila, jak by EU mohlo nejlépe přispívat k ochraně městské dopravy před teroristickými útoky, tj. zvýšení zabezpečení systémů městské dopravy při současném zachování plného a neomezeného rozsahu služeb.

Pro usnadnění spolupráce všech zainteresovaných stran, Komise zřídila zvláštní pracovní skupinu pro bezpečnost městské dopravy. V rámci činnosti jejích tří expertních skupin probíhá výměna osvědčených postupů a zkušeností za účelem vzniku obecně dohodnutých bezpečnostních kritérií a ukazatelů, které by umožnily orgánům státní správy i dopravcům, provádět kontroly vlastní činnosti a sestavovat bezpečnostní plány³⁵, a to ve třech hlavních

³¹ Tomuto tématu se věnuje prioritně dokument „Dopravní politika ČR pro období 2014 – 2020 s výhledem do roku 2050“. Tento dokument se v současnosti finalizuje.

³² Páteřní dopravní tepny jsou zahrnuty mezi prvky kritické infrastruktury. Jejich ochraně je proto věnována zvýšená pozornost. Výčet prvků kritické infrastruktury v ČR je přílohou usnesení vlády č. 934 k určení prvků kritické infrastruktury, jejichž provozovatelem je organizační složka státu ze dne 14. prosince 2011.

³³ „Supply chains“ (dodavatelské řetězce). Dodavatelský řetězec je systém organizace, lidí, technologií, informací a prostředků souvisejících s přepravou zboží nebo služeb od dodavatele k zákazníkovi.

³⁴ Usnesením Bezpečnostní rady státu ze dne 15. dubna 2008 č. 15 byl schválen novelizovaný Národní bezpečnostní program ochrany civilního letectví České republiky před protiprávními činy. Současně s tím byly novelizovány a publikovány dokumenty „Národní program řízení kvality bezpečnostních opatření k ochraně civilního letectví České republiky před protiprávními činy“ a „Národní program bezpečnostního výcviku v civilním letectví České republiky“. Novela zákona o civilním letectví nabyla účinnosti 1. července 2006. Související prováděcí vyhláška č. 410/2006 Sb. nabyla účinnosti 14. srpna 2007.

³⁵ S odkazem na propojenost dopravních systémů byla ochrana před teroristickými útoky rozšířena na příměstskou železniční dopravu s tím, že v budoucnosti je třeba věnovat pozornost rovněž opatřením ke zvýšení bezpečnosti a posílení boje proti terorismu v oblasti provozování tzv. rychlovlaků, jako dalšího možného cíle teroristických útoků.

oblastech: organizační opatření a zvládnání bezpečnostních incidentů, dohled a detekce a odolnější vybavení a zařízení.

Stejně jako i další oblasti, je i ochrana dopravní infrastruktury relativně samostatným tématem, nicméně zasahuje i do oblasti boje proti terorismu, resp. do opatření souvisejících s ochranou proti teroristickým činům. Proto je žádoucí prohloubit spolupráci Ministerstva dopravy s dalšími státními orgány tam, kde je to účelné a kde se jejich působnosti setkávají.

Zvyšování bezpečnosti osob, majetku a životního prostředí při přepravách nebezpečných věcí, s důrazem na ohrožení terorismem je třeba progresivně rozvíjet. Hlavními aktéry jsou Ministerstvo dopravy, dopravní úřady, Policie České republiky, Armáda České republiky, Hasičský záchranný sbor České republiky, Celní správa a dopravci.

Ministerstvo dopravy v této souvislosti provozuje na základě § 9 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, **Informační systém pro preventivní a záchranná opatření v oblasti mobilních zdrojů nebezpečí DOK**. Hlavním úkolem IS DOK je podpora vybraných činností v oblasti krizových situací v dopravě. Informační systém je tvořen jako podpora pro preventivní a záchranná opatření v oblasti mobilních zdrojů nebezpečí s možností operativního předávání informací. Měl by být kompatibilní s dalšími systémy orgánů státní správy a zahraničními systémy podobného charakteru, a tím vytvořit ve sféře dopravy podmínky pro účinnou prevenci a likvidaci závažných nehod a havárií s ohledem na maximální možnou míru ochrany životního prostředí.

Dopravní informační systém DOK by se měl v budoucnu stát nedílnou součástí moderních telematických³⁶ systémů (ITS – Intelligent Transport Systems and Services), tj. propojení se systémy dopravní telematiky a zpřístupnění pro použití dalších moderních telekomunikačních prostředků, propojení s dalšími podobnými systémy v zemích EU a sousedních států s ČR.

Obdobné téma řeší i mezinárodní organizace železničních policí RAILPOL. V obou uvedených případech je třeba postupovat koordinovaně, aby nebyly **souběžně vyvíjeny dva systémy sledování přepravy nebezpečných věcí**.

Zásadním opatřením je však stále důsledná kontrola (a postihy) **dobržování závazných pravidel stanovených v mezinárodních dohodách ADR³⁷ a RID³⁸**, které dostatečným způsobem upravují přepravu nebezpečných látek po silničních komunikacích, resp. nebezpečných věcí po železnici.

Prioritní úsilí je nutné rovněž věnovat splnění mezinárodních podmínek (evropská směrnice) pro bezpečný provoz velmi dlouhých tunelů.

³⁶ Telematika je technologický obor zabývající se kombinací přenosu a zpracováním dat se zobrazovacími a jinými sdělovacími systémy a prostředky. Pod dopravní telematiku spadají navigační systémy, systémy řízení dopravy, systémy poskytování aktuálních informací uživatelům veřejné dopravy i dopravcům a účastníkům provozu atd. Pro zjištění polohy přístroje nebo vozidla se používají například technologie GPS.

³⁷ European Agreement concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road. (Evropská dohoda týkající se mezinárodní přepravy nebezpečných věcí).

³⁸ International Rule for Transport of Dangerous Substances by Railway. (Mezinárodní pravidla pro přepravu nebezpečných věcí po železnici).

3. BEZPEČNOSTNÍ VÝZKUM, VZDĚLÁVÁNÍ A INFORMOVÁNÍ VEŘEJNOSTI VE VZTAHU KE KONKRÉTNÍM ASPEKTŮM BOJE PROTI TERORISMU

Bezpečnostní výzkum je v rámci České republiky chápán jako proces, vytvářející podmínky pro odpovídající reakci bezpečnostních složek na existující bezpečnostní hrozby vůči životu, zdraví a majetku obyvatel České republiky. Problematika boje s terorismem je zařazena do dvou programů: „Program bezpečnostního výzkumu České republiky v letech 2010 – 2015“ (UV č. 50/2009, veřejná soutěž - VG) a Program „Bezpečnostní výzkum pro potřeby státu v letech 2010 až 2015“ (UV č. 49/2009, veřejná zakázka - VF), což umožňuje realizovat od r. 2010 výzkumné projekty v této oblasti. Programy jsou v gesci Ministerstva vnitra³⁹.

Problematika boje proti terorismu je také součástí nových „**Národních priorit orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací**“ schváleného usnesením vlády ČR č. 552 ze dne 19. července 2012. Problematika terorismu je zahrnuta pod Oblast 1 – Bezpečnost občanů, do podoblasti 1.2 ochrana před kriminalitou, extremismem a terorismem. Tyto priority jsou implementovány do nových programů bezpečnostního výzkumu na období 2015 – 2020.

S oblastí výzkumu úzce souvisí oblast vzdělávání a informování zainteresovaných expertů a odpovědných pracovníků, kteří mohou být konfrontováni se situacemi, souvisejícími s teroristickými incidenty. Konkrétně je z tohoto důvodu nezbytné:

- **pokračovat ve vzdělávacím programu, věnovaném tématu rizik, spojených zejména s terorismem, určený pro střední a vyšší policejní management**, odpovědný za plnění úkolů při ochraně zájmových objektů (potenciálně ohrožených terorismem), respektive za výkon služby během mimořádných opatření ve spojitosti s teroristickými hrozbami (obsahem programu jsou témata "bezpečnostní rizika v současném světě", "motivace potenciálních útočníků", "metodika identifikace podezřelých osob", "adekvátní reakce na případný útok", komunikace s nezúčastněným obyvatelstvem, komunikace s médii atd.);⁴⁰
- **vzdělávat příslušníky a personál všech složek integrovaného záchranného systému** (školení v typových činnostech integrovaného záchranného systému atd.);
- **provádět školení pro soudce a státní zástupce**, věnovaná aktuálním trendům a postupům v oblasti boje proti terorismu;
- **provádět školení pro policisty ve spolupráci s Národním kontaktním bodem pro terorismus**, věnovaná aktuálním trendům a postupům v oblasti boje proti terorismu.

Pokračovat v dosavadní koordinaci národních priorit bezpečnostního výzkumu s Evropskou unií a využívat spolu s národními zdroji i vhodné unijní programy⁴¹ s důrazem na ochranu kritické infrastruktury, boj proti zneužití chemických, biologických, radioaktivních látek, jaderných materiálů a výbušnin a ochranu před kybernetickými útoky.⁴²

³⁹ <http://www.mvcr.cz/bezpecnostni-vyzkum.aspx>

⁴⁰ Vedle tohoto programu probíhají další relevantní vzdělávací aktivity k tématu vyšší připravenosti na ohrožení terorismem a dalšími bezpečnostními hrozbami (které organizuje např. Ministerstvo vnitra, Útvar pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování, Vojenská policie nebo Ministerstvo zahraničních věcí).

⁴¹ např. Programy „Prevence a boj proti trestné činnosti“ a „Prevence, připravenost a zvládání teroristických útoků a jiných bezpečnostních rizik“, které jsou pro období 2007 – 2013. Následně budou tyto programy nahrazeny společným programem „Fond pro vnitřní bezpečnost 2014 – 2020“. Tyto programy jsou koordinovány Evropskou komisí – DG Home Affairs.

⁴² V této souvislosti lze zmínit např. Sedmý rámcový program EU pro období 2007 – 2013 a připravovaný program EU s názvem HORIZON 2014 – 2020.

Nepostradatelnou součástí protiteroristické agendy v České republice je rovněž **zajištění včasného, odborného a koordinovaného informování veřejnosti v případě mimořádné události** (tedy včetně událostí, souvisejících s terorismem) a zajištění spolupráce orgánů státní správy a samosprávy s médií v takové situaci.

V případě zvláště závažných událostí nadresortního charakteru (nenadále ohrožení státu při přírodních a průmyslových katastrofách, náhlé zdravotní ohrožení většího počtu obyvatelstva, případy závažného branně bezpečnostního ohrožení státu, včetně teroristických útoků) dojde k aktivaci Ústředního krizového štábu, v jehož rámci funguje součinnost tiskových odborů konkrétních zainteresovaných resortů. To vyžaduje zároveň úzkou spolupráci s psychology a sociology, aby obsah, míra a způsob předávaných informací nevedly k šíření paniky ve společnosti. Masová vlna paniky může mít fatálnější následky než samotná událost, která by ji vyvolala.

Průběžně, cestou hromadných sdělovacích prostředků, dochází k informování obyvatelstva o žádoucím chování při konfrontaci s různými typy ohrožení a o existujících opatřeních k ochraně obyvatelstva. **Problematiku** informování veřejnosti o náležitém chování v případě narušení zákonnosti velkého rozsahu **je třeba nadále trvale veřejně prezentovat při všech vhodných příležitostech (veletrhy, výstavy, workshopy, školení, aktivity preventivně informačních skupin atd.)**. Trvale je třeba provozovat **publikační činnost** v uvedené oblasti (odborný i populární tisk, Internet⁴³).

Tématika ochrany člověka za mimořádných událostí a poskytování první pomoci byla dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) od roku 2004 postupně začleněna do vzdělávacích programů mateřských, základních a středních škol. K podpoře výuky byl ve spolupráci s Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy, Generálním ředitelstvím HZS ČR a Ministerstva zdravotnictví v roce 2012 vytvořen metodický materiál „Podklady k výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v základních školách“, které učitelům usnadňují práci se začleňováním dané problematiky do výuky. K zatraktivnění výuky je třeba nadále prohlubovat v rámci činnosti územních orgánů (krajů a obcí, jakožto zřizovatelů veřejných škol a orgánů krizového řízení) spolupráci složek integrovaného záchranného systému se školami. Učitelé vyučující danou tematiku se mohou vzdělávat v kurzech nabízených Národním institutem pro další vzdělávání nebo mohou absolvovat kurzy pořádané HZS ČR. Budoucí učitelé jsou s problematikou ochrany člověka za mimořádných událostí seznamováni již na vysokých školách, které na základě usnesení vlády č. 734/2011 postupně tuto problematiku implementují do svých studijních programů.

Problematika informování veřejnosti o náležitém chování v případě konfrontace s jednotlivými formami ohrožení musí zůstat **trvalou prioritou činnosti bezpečnostních složek v rámci České republiky** (zejména to platí v případě složek integrovaného záchranného systému). Psychologická služba Ministerstva vnitra, Policie České republiky i Hasičského záchranného sboru České republiky se aktivně podílí např. na přípravě, realizaci a vyhodnocení cvičení integrovaného záchranného systému a dlouhodobě spolupracují v oblasti psychologie krizí a neštěstí, a to jak v péči o obyvatele, tak příslušníky bezpečnostních sborů.

Velmi významnou roli při řešení následků mimořádných událostí sehraávají vedle základních složek IZS rovněž ostatní složky IZS a jiné subjekty např. Český červený kříž, humanitární organizace apod. Je více než žádoucí prohlubovat spolupráci mezi IZS a těmito subjekty.

Je studována zahraniční zkušenost s vyhledáváním tzv. "stupňů bdělosti". Jedná se zpravidla o barevně rozlišené úrovně předpokládaného ohrožení konkrétních chráněných

⁴³ <http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-hrozby-337414.aspx>

zájmů, koncipované jako "pomůcka" pro informování nejširší veřejnosti i bezpečnostních složek o stavu situace, respektive o naléhavosti příslušných protiopatření. **Existuje shoda mezi všemi složkami integrovaného záchranného systému, že obdobný systém není v České republice aktuálně třeba budovat.**

V České republice již nyní existuje řada metodických materiálů (brožury, letáky, manuály, učebnice, internetové stránky), určených nejširší veřejnosti a popisujících náležité chování v konkrétních případech ohrožení.

Trvale je třeba soustřeďovat pozornost na **vzdělávání členů všech složek integrovaného záchranného systému**. Jedině náležitě metodicky připravení policisté, hasiči a zdravotníci mohou poskytovat náležité informace širší veřejnosti a poradit jí vhodný postup v konkrétní situaci. V neposlední řadě je třeba efektivně využívat stávajících prostředků vyčleněných například pro zajištění činnosti Integrovaného záchranného systému ČR či krizového řízení pro potřeby boje proti terorismu.

Téma komunikace s veřejností a public relations všeobecně je třeba ještě více než dosud integrovat do všech cvičení orgánů krizového řízení.

4. PREVENCE RADIKALIZACE⁴⁴ VE SPOLEČNOSTI A BOJ PROTI REKRUTOVÁNÍ DO TERORISTICKÝCH STRUKTUR⁴⁵

Ačkoli Česká republika nepatří mezi země, kde by soužití většinové („starousedlé“) populace a přistěhovalců bylo zneužíváno pro rekrutování do teroristických organizací, bylo by chybou toto téma podceňovat. Je odpovědností bezpečnostních složek snažit se problémy řešit dříve, než se vyhrotí. V tomto ohledu je České republice inspirací vývoj v Západní Evropě. Řadě států přehlížení problémů spojených s ne zcela zvládnutou integrací cizinců přineslo nepříjemné vystřízlivění. V tomto ohledu je nezbytné zaměřit svoji pozornost na druhou generaci „novousedlíků“ z problémových regionů, kteří již dokonale zvládají český jazyk a bezproblémově se orientují v českém prostředí.

Vytváření podmínek k dosažení společenského konsensu při soužití domácí většinové („starousedlé“) a přistěhovalecké populace je klíčovým prvkem zajišťování stability státu. Základem úsilí o nekonfliktní soužití je výchova k mezikulturní komunikaci, k pochopení odlišností jiných kultur a k vědomí, že kultura každé komunity žijící na území státu je obohacením společnosti jako celku. Integraci přitom nelze chápat jako synonymum pro asimilaci, ale jako proces postupného začleňování do společnosti, vyžadující **vzájemnou** toleranci a pochopení pro odlišné zvyklosti a kultury, při plném respektování právního řádu České republiky.

Koncepční úsilí v oblasti integrace cizinců a ochrany politických, hospodářských, sociálních a kulturních práv imigrantů v České republice je od roku 1999 koordinováno v souladu se závěry dokumentu **”Zásady koncepce integrace cizinců na území České republiky”**. Poslední aktualizace tohoto dokumentu byla provedena v roce 2011. Cílem integračních aktivit je přiblížení postavení cizinců, usazených na území České republiky, právnímu postavení občanů státu a posilování principu rovného přístupu k cizincům v zaměstnání, podnikání, sociálním zabezpečení, vzdělávání, zdravotní péči a bydlení. Záměrem integrační politiky je podpora bezkonfliktního soužití a prevence vzniku uzavřených komunit imigrantů, společenské izolace a sociálního vyloučení cizinců.

Koordinátorem integrační politiky je Ministerstvo vnitra. Každoročně předkládá vládě ČR materiál **„Postup při realizaci Koncepce integrace cizinců“**, který upřesňuje záměry politiky integrace cizinců a navrhuje konkrétní opatření, kterými příslušné resorty odpovědné za realizaci integrační politiky podpoří integraci cizinců v České republice. Postup obsahuje i návrh legislativních a praktických opatření, souvisejících s problematikou integrace cizinců. Projekty na podporu integrace jsou financovány ze státního rozpočtu nebo zdrojů EU. Celou řadu projektů, zaměřených na integraci cizinců, realizují také kraje, obce a nevládní neziskové organizace. Aktivity v uvedené oblasti zahrnují jak všeobecnou rovinu (oblast integrace cizinců v rámci České republiky), tak rovinu užší (prevence radikalizace osob z uzavřených přistěhovaleckých komunit včetně možného ovlivňování těchto osob nově přichozími jednotlivci).

Hrozba ze strany některých imigrantů bude nadále narůstat. Nebezpečné podhoubí pro radikalizaci představuje stále narůstající počet uzavřených národnostních enkláv, které zatím

⁴⁴ „Radikalizací“ se pro potřeby tohoto dokumentu rozumí proces (týkající se jednotlivce, skupiny osob či celé společnosti), pro který je charakteristické stupňování nekompromisnosti, nesmiřitelnosti a krajnosti, včetně ochoty pro podporu či páchaní násilí jako nástroje či metody, vedoucí ke společenské změně – a tím přímo či nepřímo ohrožující demokratický právní řád.

⁴⁵ Problematice se přímo či nepřímo věnuje řada oficiálních ujných materiálů. V tomto směru je nezbytné zmínit zejména Strategii EU pro boj s radikalizací a rekrutováním a její akční plán. Například letošní zpráva Europolu o terorismu, tzv. TE SAT 2012.

v České republice vznikaly převážně z ekonomických důvodů. Lze však předvídat, že uzavřené enklávy se mohou formovat i na jiných platformách - náboženských, etnických atd.

Policie České republiky se systémově věnuje problematice práce s menšinami a cizinci, neboť latence potenciálních problémů a rizik je u těchto skupin značná. Od roku 2005 fungují na všech krajských ředitelstvích policejní specialisté na práci s menšinami – **styční důstojníci pro menšiny**. Styčný důstojník působí jako zprostředkovatel kontaktu a komunikace mezi menšinami a Policií České republiky. Asistuje při řešení případných konfliktů a závažných deliktů a nabízí členům menšin pomoc při řešení konkrétních problémů. Tito experti mají dále k dispozici členy svých pracovních skupin, celkem se jedná o přibližně 150 policistů v rámci celé ČR. Intenzivně se Ministerstvo vnitra a Policie České republiky soustřeďuje na **vzdělávání policistů v problematice práce s menšinami a cizinci, spolupráci policie v této oblasti s místní správou / samosprávou, nevládním sektorem a akademickou sférou, zaměstnávání příslušníků menšin u policie a podporu lokálních projektů**.

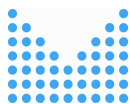
Relevantní kroky v této oblasti musí maximálně využít potenciál, obsažený v paralelních aktivitách jak po linii **Evropské unie**, tak **Organizace spojených národů**.

Klíčem k úspěchu je lidský faktor. **Překlenout je třeba rezervy bezpečnostních složek co se týče personálního pokrytí agendy konfrontace s kriminogenním potenciálem uzavřených jinojazyčných (přistěhovaleckých) komunit** (s důrazem na specializované vzdělání zainteresovaných expertů atd.) a **dále rozvíjet potenciál spolupráce mezi bezpečnostní komunitou a konkrétními vzdělávacími institucemi v České republice** (programy jazykového vzdělávání, zvyšování profesních a interkulturních kompetencí pracovníků – inovované druhy školení či další formy zapojení vzdělávacích institucí do konkrétních projektů). Bezpečnostní experti musí být školeni v tom, čeho si ve kterém kulturním prostředí všimnout, respektive na koho se mohou při potížích při komunikaci se členy konkrétní komunity obrátit (nevládní organizace, jiné informační kanály). Využita může být spolupráce s nově zakládanými Centry na podporu integrace cizinců v jednotlivých krajích a s emergentními projekty, které realizují magistráty spolu s MV v městech s potenciálem problémů v soužití s cizinci.

Rozvíjet je třeba i postupy šíření informací (školení atd.) o bezpečnostních rizicích, spojených se vznikem uzavřených přistěhovaleckých komunit v konkrétních regionech a lokalitách, určených pro konkrétní samosprávné orgány.

Na základě zahraničních zkušeností je třeba **řešit konkrétní aspekty, související s tématem prevence vzniku uzavřených přistěhovaleckých komunit a možné radikalizace jejich členů a rovněž potenciál jejich možného ovlivňování nově přichozími radikálně smýšlejícími přistěhovalci** (například s ohledem na prevenci příklonu k extremismu či terorismu ve věznicích).

Rovněž je v této souvislosti třeba **prohloubit komunikaci orgánů veřejné správy s představiteli konkrétních přistěhovaleckých či náboženských komunit, a to jak na „celostátní“ tak na regionální či lokální úrovni** (mezi bezpečnostními složkami, orgány samosprávy, pedagogy, sociálními pracovníky a podobně).

Na úrovni Evropské unie (respektive v rámci jejích jednotlivých členských států) bylo v souvislosti s tématem prevence a potírání násilné radikalizace vykonáno mnohé⁴⁶. Ne všechny výstupy jsou však pro Českou republiku využitelné. Snaha „aktivně bojovat proti radikalizaci“ nesmí vést ke slepému přejímání nedostatečně předem prodiskutovaných opatření. Zároveň nelze podvědomě uplatňovat dvojí standardy a hledat náboženskou či kulturní motivaci u trestné činnosti konkrétních skupin osob z přistěhovaleckých komunit.

Boj proti radikalizaci je dlouhodobou a mnohaoborovou záležitostí. Je mimořádně obtížné stanovit indikátory radikalizace, které by umožňovaly hodnotit vývoj v této oblasti. I z tohoto důvodu je třeba v rámci České republiky zadávat vědeckovýzkumné úkoly, zaměřené na výzkum efektivity konkrétních opatření boje proti radikalizaci a rekrutování. Bez nich je možné jen spekulovat, zda přijatá opatření přinesla nějaké výsledky. V rámci protiradikalizačních opatření je potřeba brát v úvahu aktuální trendy radikalizace, kam patří výrazný posun radikalizace z konkrétního prostředí (např. mešit, škol, vězení...) k radikalizaci na internetu, např. formou účastí na džihádistických fórech či aktivitami na nejrůznějších sociálních sítích.

Je třeba důrazně varovat před rizikem **generalizace**. Ačkoli za nelegálními aktivitami jakékoli komunity stojí jen nepatrný počet radikálů, neinformovaná veřejnost může jejich postoje spojovat s celou skupinou. To může být zpětně dalším zdrojem radikalizace dané komunity. Problémem je hlavně radikalizace těch mála jedinců, jejichž činy končí použitím násilí.

Veškeré kroky v oblasti prevence radikalizace členů přistěhovaleckých komunit a jejich příklonu k terorismu je třeba činit ruku v ruce s **kroky proti „domácímu“ extremismu, rasismu a xenofobii**, respektive vzdělávacími a osvětovými aktivitami pro nejširší veřejnost. Této problematice se aktuálně věnují i aktivity, související s plněním vládní „Koncepce boje proti extremismu“, která je každoročně aktualizována a vyhodnocována. Je nezbytné konstatovat, že na území České republiky nebyla doposud zaznamenána ani prokázána spojitost mezi „domácím“ extremismem a radikalizací přistěhovaleckých komunit.

⁴⁶ Např. aktivity Evropolu a evropského protiteroristického koordinátora, vypracování Evropské strategie proti radikalizaci (<http://www.transnationalterrorism.eu/tekst/publications/EU%20Counterradicalization%20Strategy.pdf>) a související akční plány, organizace četných mezinárodních seminářů a workshopů, aktivity v rámci sítě RAN (European Radicalisation Awareness Network) atd.

5. LEGISLATIVNÍ A MEZINÁRODNĚ-SMLUVNÍ OTÁZKY

Právní řád České republiky v současnosti umožňuje stíhání teroristických aktivit v celé jejich šíři ⁴⁷. Teroristickým činem se přitom rozumí nejen provedení konkrétních útoků ale i jakákoli **logistická podpora teroristických aktivit, se zvláštním důrazem na snahu o jejich financování**.

Stejně tak je adekvátně pokryta oblast **ochrany, odškodnění a pomoci obětem terorismu a ochrany svědků a dalších osob zúčastněných na trestním řízení** (tedy včetně případů, souvisejících s terorismem). V uvedené souvislosti je nadále studována situace (včetně příkladů, vycházejících ze zahraničního vývoje a úprav), související s **možností dalších legislativních změn**.

Česká republika je v současnosti smluvní stranou všech třinácti universálních protiteroristických instrumentů ⁴⁸, stejně jako Evropské úmluvy o potlačování terorismu (instrument Rady Evropy).

Nezbytnost plnění závazků, vyplývajících z konkrétních mezinárodních instrumentů si vyžádalo **provedení úpravy odpovědnosti právnických osob v českém právním systému** ⁴⁹.

Přijetím **zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim**, splnila Česká republika řadu mezinárodních závazků a evropských předpisů, včetně protiteroristických instrumentů. Konkrétně se jedná o naplnění **Rámcového rozhodnutí Evropské unie o boji proti terorismu (2002/475/SVV)**, které výslovně vyžaduje zavedení trestní odpovědnosti právnických osob do právního řádu členských států.

Přístupem k těmto instrumentům (nebo důkladnou implementací již přijatých instrumentů) tak ČR zvýší své schopnosti mezinárodní spolupráce (například včetně výkonu cizích rozhodnutí o postihu majetku právnických osob využívaných k trestné činnosti, např. k financování terorismu). Trestní odpovědnosti podléhají v zásadě všechny právnícké osoby, tj. nejen obchodní společnosti, ale také nadace, spolky nebo registrované církve.

Právnícké osoby sice nejsou odpovědné za všechny trestné činy, ale za cca 80 vybraných trestných činů zachycených v mezinárodních instrumentech (včetně teroru, teroristického útoku, podněcování k nenávisti apod.). Právnícká osoba je odpovědná "vedle" fyzické osoby za spáchaný trestný čin, nejen pokud se trestného činu dopustí člen jejího vedení, ale také pokud takový čin spáchá zaměstnanec na pokyn orgánu právnícké osoby nebo při zanedbání preventivních kontrolních opatření. Tím zákon vytváří tlak na právnícké osoby

⁴⁷ Zejména viz zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník - § 311: Teroristický útok.

⁴⁸ Závazky České republiky vůči Organizaci spojených národů, týkající se smluvní agendy k terorismu, jsou tímto v zásadě pokryty. Nebyly ratifikovány pouze 3 změny či protokoly k úmluvám přijaté v r. 2005 v rámci Mezinárodní agentury pro atomovou energii a Mezinárodní námořní organizace, které se týkají boje proti terorismu.

⁴⁹ Příklady mezinárodních závazků, které souvisejí s bojem proti terorismu a jejichž úspěšná implementace vyžaduje platný zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 29 September 2003, No. 39574, Amending Protocol (ETS 190) k European Convention on the Suppression of Terrorism (ETS 90), Convention on Cybercrime (ETS 185), Additional Protocol concerning the criminalisation of acts of a racist and xenophobic nature committed through computer systems (ETS 189), Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism (ETS 196), Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism (ETS 198), United Nations Security Council Resolution 1373 - counter-terrorism, adopted unanimously on 28 September 2001, is a counter-terrorism measure passed following the 11 September terrorist attacks on the United States.

v rizikových situacích, aby předcházely trestné činnosti svých zaměstnanců, aniž by oslaboval individuální odpovědnosti jednotlivých fyzických osob za trestnou činnost. K tomu přispívá i ustanovení o účinné lítosti pro právnickou osobu.

Trestní odpovědnost se proti právnickým osobám vyvozuje v trestním řízení, které disponuje nejvyváženější ochranou práv podezřelého ve vztahu k pravomocím orgánů činných v trestním řízení. To umožňuje orgánům činným v trestním řízení volit optimální postup vůči všem podezřelým a zároveň využívat široké sítě smluv o justiční spolupráci s cizinou.

Různorodé povaze a síle právnických osob odpovídá i pestrá paleta sankcí, která má umožňovat přiměřené trestání malých i velkých právnických osob, přičemž základní sankcí je peněžitý trest (ve výši od 20 tis. do 1,46 mld. Kč) dále pak propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti až po zrušení právnické osoby.

Přijetí zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim je důležitým koncepčním prvkem trestní politiky a bezpečnostní architektury státu, který si klade za cíl dlouhodobé pozitivní důsledky pro vnitřní bezpečnost země.

Ministerstvo vnitra v rámci mezinárodně právních aktivit uzavírá bilaterální smlouvy o policejní spolupráci mezi Policií ČR a policejními orgány jiných států. Jedním ze standardních závazků obsažených v těchto smlouvách je spolupráce v boji terorismu a jeho financování.

ZÁVĚR: PRIORITY ČESKÉ REPUBLIKY V OBLASTI BOJE PROTI TERORISMU

Nakolik se veřejnost může bojem proti terorismu cítit „unavena“, toto úsilí není samoučelné. Je třeba akceptovat skutečnost, že **terorismus se stal latentní, trvalou a všudypřítomnou hrozbou de facto pro celý svět**. Naděje, že tato situace v dohledné době skončí, se nenaplnily. Nelze očekávat, že by tato hrozba v dohledné době „odezněla“ nebo že by došlo k jejímu radikálnímu omezení. Naopak události posledních let svědčí o opaku a incident, který se odehrál v červenci 2012 v Burgasu jasně poukázal na to, že ani nové členské státy EU se v budoucnu incidentům spojených s terorismem nevyhnou. Proto nelze s potřebnými opatřeními otálet a „argumentovat“ tím, že České republice se „ještě tentokrát ničivý útok vyhne“.

Česká republika je státem, v němž nedochází k otevřeným projevům domácího či mezinárodního terorismu. Potenciální riziko politicky motivovaného útoku proti území České republiky nebo jejím zájmům v zahraničí (připravovaného ze strany mezinárodního terorismu) by však mohlo úzce souviset se zahraničněpolitickou orientací státu.

Úroveň připravenosti České republiky na případný teroristický útok na jejím území, nebo proti jejím zájmům v zahraničí, musí odpovídat geopolitické poloze státu a úrovni jeho zapojení do celosvětového protiteroristického úsilí. Tuto skutečnost odráží také Bezpečnostní strategie České republiky, jako základní dokument stanovující směřování země v oblasti bezpečnosti.

Základním kamenem veškerého plánování a příprav opatření v boji proti terorismu a zajišťování vnitřní bezpečnosti ČR vůbec musí být ochrana obyvatel, demokratických principů a státního zřízení. Mezi významné úkoly, jež musí být akcentovány patří dále ochrana kritické infrastruktury a dalších potenciálních významných cílů teroristických útoků.

Obyvatelstvo musí být před terorismem především chráněno, nicméně ho nelze považovat pouze za pasivní prvek celého bezpečnostního systému. Informování veřejnosti a osvěta ve vztahu k jednotlivým aspektům boje proti terorismu musí být integrální součástí úvah představitelů bezpečnostní komunity a neopominutelným předmětem bezpečnostního výzkumu a souvisejících vzdělávacích aktivit.

Nadále zavádět a prohlubovat dobré, respektive v zahraničí osvědčené a v podmínkách České republiky využitelné myšlenky do praxe je směrem, kterým je nezbytné se ubírat. Není možné ani potřebné znovu od počátku hledat řešení, která uspokojujivě fungují v řadě jiných států světa. Zároveň je třeba, aby domácí subjekty postupovaly koordinovaně a nevynakládaly prostředky na řešení úkolů zvládnutých jejich některými domácími partnery.

V problematice terorismu hraje klíčovou roli prevence. Právě tento aspekt spadá do kompetence zpravodajských služeb a dalších bezpečnostních složek. Jedním ze základních předpokladů úspěšného boje proti terorismu je schopnost zpravodajských služeb včas získávat informace o teroristických organizacích, jejich financování, činnosti či připravovaných útocích. V podmínkách ČR bude v blízké budoucnosti i nadále pravděpodobnější vznik teroristických hrozeb majících původ v zahraničí⁵⁰. Z tohoto důvodu

⁵⁰ Vznik domácích hrozeb nelze zcela vyloučit. Příkladem mohou být útoky v Norsku dne 22. července 2011. Útoky se skládaly z bombové exploze ve vládní čtvrti v Oslu, kde bylo zabito 8 lidí, následované několik hodin poté střelbou na letním táboře Svazu dělnické mládeže na ostrůvku Utøya nedaleko Osla, kde muž převlečený za policistu zastřelil 69 mladých lidí.

je nezbytné vnímat podmínku včasné detekce těchto hrozeb jako snahu o jejich aktivní vyhledávání ještě před perimetrem ČR/EU. Vzhledem ke globálnímu rozšíření teroristických hrozeb bude i nadále důležité doplňovat své vlastní zahraniční aktivity také o prvek mezinárodní spolupráce. Z hlediska zajišťování a vyhodnocování informací je možné roli zpravodajských služeb považovat za stěžejní, jejich současné možnosti je nutné posunout na úroveň srovnatelnou s jejich zahraničními partnery.

Spolupráce jednotlivých aktérů a koordinace činností je základem efektivního boje proti terorismu. Mimo odpovídajícího legislativně – právního prostředí, které je nezbytným rámcem fungování bezpečnostního systému je třeba udržovat také adekvátní kanály pro rychlou a spolehlivou vzájemnou výměnu důležitých informací⁵¹, průběžně kriticky vyhodnocovat, zda možnosti komunikace a spolupráce odpovídají aktuálním i dlouhodobým potřebám a případně přijmout nezbytná opatření ke zlepšení daného stavu.

Pachatelem útoků byl norský občan Anders Behring Breivik, který se k jejich spáchání přiznal a 24. srpna 2012 byl odsouzen k 21 letům vězení.

⁵¹ Takovým informačním kanálem jsou například pravidelná setkání již zmiňované Společné zpravodajské skupiny, působící při Úřadu vlády ČR.